

GÅRDEN HJELSETHS HISTORIE

(skrevet av Halvor Hjelseth til det første slektsstevnet i 1990)

Fram til 1770

I følge Hollaboka hører vi om Hjelseth helt tilbake til 1575. Det har fremover i tiden vært flere navn med forskjellig uttale. I likhet med de fleste gårdene på den tiden var Hjelseth kirkegods og skattet til kirken. Skatten kunne være skinn, smør eller mel. Gården ble stort sett drevet som ett bruk fram til 1770. Den hadde skiftet eier flere ganger.

Eksempel på besetning:

År	Hester	Kuer	Ungkyr	Sauer	Geiter
1657	2	9	0	17	3
1665	2	8	2	8	0
1687	3	10	2	18	2
1723	2	8	0	6	0

Eksempel på såing og høsting :

1665 Sådde 7 tn. havre, høstet 20 tn.

1723 Sådde ½ tn. blandakorn og 7 tn. havre. Høstet 30 lass høy.

Etter deling i 1770

Ellef Halvorsen Haave ble eier av Nedre Hjelseth i 1770 og Bjørn Olsen Enggrav i 1787. Husene på gården lå den gang høyere enn i dag, og eiendommen ble anslått til å være mindre verdifull enn gården den var gått ut fra. I 1803 ble gården solgt til Ole Olsen Enggrav fra Heddal. Han hadde like før også kjøpt. Øvre Hjelseth.

Ved skiftet i 1830 overtok Johannes Nirisen Ingulfsrud. Han overtok også Øvre Hjelseth. Ved skylddeling i 1848 ble den nedre gården utvidet noe og fikk omlag halvparten av skylden. Sønnen Ole Johannesen overtok Øvre Hjelseth og broren Halvor Johannesen overtok nedre Hjelseth. Halvor var ugift. Han ble syk og døde i 1863. Eiendommen ble solgt på auksjon.

Vår slekt fra 1850

Jens Halvorsen Susås (1819-1901) ble kjøper og tilslaget var på 1120 spesidaler. Med Jens (Halvorsen Hjelset) begynner vår slekt på Nedre Hjelseth. I 1866 ble eiendommen oppgjtt til 160 mål jord, størstedelen var av mindre god beskaffenhet. Årlig ble det sådd (høstet) 3/8 tn. rug (3), 1 ½ tn. hvete (11 ½), ¾ tn. bygg (5), 5 ½ tn. havre (30) og 6 tn. poteter (30). Det ble høstet 77 skj. høy. Husdyrholdet var 2 hester, 6 kuer og 6 sauer. Seterskogen og havna Kvenndalen ligger ca. 1 ¼ mil fra gården.

Jens ble gift med Aslaug Halvorsdotter Baksås (1822-1897) j 1847. De bodde først i Nome og senere på Rønningen i Eidsbygda. De hadde 4 barn; Halvor (1848-1926), Jens, Anne Maria og Karen (1853-1933). Jens og Anne Maria reiste til Amerika.

Sønnen Halvor Jensen Hjelseth overtok gården i 1870. Han kjøpte det inntilliggende Bjørkholt fra Stenstadvalen. Han eide også Helgen og kjøpte borteskogen til gården Hagen.

Han var først gift med Ingeborg Olsdatter Helgen (1853-1885), siden med Anne Marie Isaksdatter Romnes (1857-1936). Hun hadde tidligere vært gift med Bent Johnsen Vale eller Hyni (død 1887).

Halvors barn fra første ekteskap:

- Jens bosatt i Amerika (f1874)
- Ole Helgen (1876-1961), han overtok Helgen i 1894 og ble gift med Maren Hansdatter Ytterbø (1868-1924).
- Johan (1878-1965) ble sersjant og senere arbeidsformann ved Union i Skien. Gift med Trine Jensen Hellem (1877-1960).
- Anders (1880-1969) ble agronom og overtok senere farsgården.
- Ingeborg (1885-1981), gift med Torstein Helgetveit (1877-1961) i Lunde.

Anne Maries barn fra første ekteskap:

- Aslaug (1882-1962), gift med Anders Halvorsen Hjelseth.
- Kirsti (1884-1953), gift med Anders Ytterbø (1879-1947).
- Bentine (1887-1973), gift med Håkon Wærstad (1885-1968), bosatt i Mælum.

Anders Halvorsen Hjelseth overtok eiendommen i 1918. Han var som nevnt gift med Aslaug Bentsdotter Vale. Deres barn var Ingeborg (1916), Anne Marie (1917-1956), Halvor (1920), Aslaug (1923) og Olav (1928).

Halvor overtok eiendommen i 1954. Han giftet seg med Ingebjørg Hansdatter Hegna (1919) fra Bø. Deres barn er Helga (1953), Aslaug (1955) og Anders (1957).

Eiendommen er nå overtatt av Anders. Han er gift med Jane "Jonasdotter" Salte (1959). De har barna Anja Kristin (1984) og Ingrid (1986).

Det kan og nevnes at forholdene på gården var svært forskjellig fra i dag. For det første var der stort sett flere barn og i tillegg var det flere tjenere. I min barndom hadde ikke mannfolkene gjort sitt inntog i fjøset. Det var derfor mange som hadde budeier, innejente og gårdsgutt. Traktoren var langt fra kommet. Den første traktoren kom til Hjelseth i 1951, og det var selvsagt en "gråtass".

Siden min barndom har jo utviklingen rast framover, så vi får vel nesten håpe den ikke fortsetter slik.

Halvor Hjelseth, juli 1990.